

Akcijos - tai **investavimas į verslą**. Jas įsigydami, įgyjate dalelytę verslo. Pirkdamas verslą tampate kompanijos savininku. Kaip verslininkas turite išmanyti, kuo užsiima jūsų kompanija, kaip jai sekasi, kokios verslo perspektyvos, turite gebėti skaityti kompanijos finansines ataskaitas.

Pagrindinis kompanijos tikslas yra surinkti pinigus iš investuotojų (akcininkų ir kreditorių) ir tuos pinigus tinkamai įdarbinus uždirbti pelną. Kreditorių ir investuotojų rizika skiriasi, tačiau skiriasi ir galimybės uždirbti pelną. Kreditoriai prisiima mažesnę riziką, jų uždarbis yra iš anksto nustatytas ir fiksuotas (nebent kompanija bankrutuotų). Kreditorių pelnas nepriklauso nuo to ar gerai sekasi verslui. Akcininkams tenka visa su verslu susijusi rizika, o jų pelnas priklauso nuo to, kaip sekasi verslui. Iš esmės akcininkų galimybės uždirbti yra beribės.

Kaip minėjome ankstesnėse pamokose, investuotojai gali rinktis, į ką nori investuoti. Jie gali pinigus laikyti banko sąskaitoje, indėlyje, pirkti obligacijas, nekilnojamą turtą ir kitus investicinius instrumentus. Kiekvienas investuotojas tikisi pasipelnyti iš investuotų lėšų. Pirkdami akcijas, perkate dalį kompanijos ir pretenduojate į dalį jos pelno.

Investavimas į verslą: pradinis kapitalas

Kaip žmogui reikalingas kraujas, taip kompanijai reikalingi pinigai. Kompanijai reikalingi pinigai tam, kad galėtų vykdyti savo veiklą, plėsti verslą ir uždirbti pelną savo akcininkams. Investuotojai į kompaniją investuoja pinigus - t.y. jie surenka pradinį kapitalą kompanijai įkurti. Nuo to momento kompanija siekia uždirbti pelną investuotojams. Kompanijos gauto pelno ir investuoto kapitalo santykis vadinamas kapitalo grąža. Kapitalo grąža parodo, kaip efektyviai kompanija naudojo turtą penui uždirbti.

Pavyzdžiui, kompanija, kurios kapitalas vertinamas 10 000 €, uždirbanti 5 000 € per metus, veikia daug efektyviau nei kompanija, kuri tokį pat pelną uždirba turėdama 100 000 € vertės turto. Pirmosios kompanijos kapitalo grąža yra 50 proc. ($5\,000/10\,000 \times 100$ proc.), antrosios vos 5 proc. ($5\,000/100\,000 \times 100$ proc.).

Kapitalo šaltiniai ir kapitalo grąža

Prieš kalbant apie kapitalo grąžą plačiau, svarbu paminėti, kad yra dvi kapitalo rūšys. Kompanijos kapitalą sudaro akcininkų surinkti pinigai ir iš kreditorių gautos paskolos. Kreditorių pinigai finansinėse ataskaitose vadinami įsipareigojimais, akcininkų suneštas kapitalas vadinamas nuosavybe.

Kreditoriais paprastai būna bankai, kredito įstaigos ir obligacijų savininkai. Jie skolina pinigus kompanijoms ir už tai mainais gauna palūkanas. Pasibaigus kredito sutarties terminui, kompanijos kreditoriams privalo grąžinti visus paskolintus pinigus ir papildomai sumokėti palūkanas. Kreditoriams mokamos palūkanos paprastai būna didesnės nei valstybinės obligacijos, kadangi skolinti verslui yra daug rizikingiau nei skolinti valstybei. Kuo rizikingesnis verslas, tuo kredito palūkanos didesnės, todėl stabilios ilgai veikiančios kompanijos skolinasi pigiau nei veiklą pradedančios įmonės.

Kompanijos akcinis kapitalas paprastai suformuojamas iš privačių investuotojų ir rizikos kapitalo fondų, bankų bei kitų įmonių lėšų. Akcininkai šį kapitalą sunešą mainais už tai, kad galėtų tapti kompanijos bendrasavininkais ir galėtų pretenduoti į dalį kompanijos pelno. Akcininkai, skirtingai nuo kreditorių, negauna fiksuotų palūkanų. Akcininkams pelno dalis atreikiama paskiausiai: po to kai padengiamos visos sąnaudos ir sumokami visi įsipareigojimai. Kai kompanijos pradeda platinti savo akcijas viešai, jos neįsipareigoja paprastųjų akcijų savininkams mokėti nustatyto dydžio palūkanų. Kuo daugiau akcijų investuotojas turi, tuo didesnė dalis kompanijos jam priklauso ir tuo didesnė pelno dalis jam atitenka. Akcininkų uždarbis yra faktiškai neribotas, tačiau jeigu kompanija bankrutuos, akcininkai praras visas investuotas lėšas.

Svarbu paminėti, kad kompanijos išleidžia skirtingą akcijų kiekį, todėl nėra svarbu kiek paprastųjų akcijų turi. Svarbu tai, kokia procentinė kompanijos dalis tau priklauso. Pavyzdžiui, turėdamas 10 vardinių akcijų galėsi daryti daug didesnę įtaką kompanijai, išleidusiai iš viso 100 akcijų, nei kompanijai išleidusiai 1000 akcijų. Pirmuoju atveju jūs valdysite 10 proc. kompanijos, antruoju - vos 1 proc.

Įmonės pelno paskirstymas

Uždirbtą pelną kompanija gali panaudoti dvejopai. Pelną galima išmokėti akcininkams kaip dividendus arba galima jį reinvestuoti į verslą. Kompanijos valdybai nusprendus išmokėti dividendus, akcininkams išmokami grynieji pinigai. Jeigu nusprendžiama pelną reinvestuoti į verslą, tuomet akcininkai tikisi, kad kompanija gaus didesnę pelną ateityje. Daug kompanijų, ypačiai augančios, dividendų apskritai nemoka. Visą uždirbtą pelną tokios kompanijos skiria tolimesnei plėtrai.

Vienas svarbiausių sprendimų - reinvestuoti pelną į verslą ar jį išmokėti akcininkams - priima kompanijos valdyba. Kompanijos, gerbiančios akcininkų interesus, pelną reinvestuoja į verslą tik tuo atveju, jeigu gali iš to gauti didesnę grąžą, nei galėtų uždirbti akcininkai iš gautų dividendų.

Pavyzdžiui, jeigu kompanija iš reinvestuoto pelno gali gauti tik 3 proc. kapitalo grąžą, tuomet ji turėtų išmokėti dividendus akcininkams, kurie už indėlį banke galėtų gauti garantuotas 5 proc. palūkanas.

Skirtingas kapitalas, skirtinga rizika, skirtingas pelnas

Skolintas ir akcinis kapitalas turi skirtingą riziką. Kapitalo grąža yra tiesiogiai susijusi su rizika. Kreditoriai mažiau rizikuoja nei akcininkai, todėl jie uždirba mažesnę pelną. Iš gauto pelno pirma atsikaitoma su kreditoriais ir tik paskui su akcininkais. Jeigu kompanija nevykdo savo įsipareigojimų kreditoriams, pastarieji gali inicijuoti kompanijos bankrotą. Tokiu atveju kompanijos turtas bus parduotas, o surinkti pinigai bus išmokėti darbuotojams bei kreditoriams, ir jeigu dar liks šiek tiek pinigų (paprastai nebelieka nieko), tuomet jie bus išdalinti akcininkams.

Kompanijos puikiai suvokia, kad yra didelis skirtumas tarp pinigų skolinimosi iš kreditorių ir akcininkų sunėšto kapitalo. Akcininkai valdo kompaniją ir dalinasi uždirbtą pelną. Akcininkai rizikuoja labiau už kreditorius, nes jiems dividendai išmokami vėliausiai - po to kai būna atsiskaityta su tiekėjais, darbuotojais ir kreditoriais. Tačiau jeigu kompanija veikia pelningai, tuomet akcininkai uždirba daug daugiau nei kreditoriai, kuriems mokamos palūkanos nedidėja net ir tuo atveju, kai verslas klesti.

Kapitalo grąža ir pelnas iš akcijų

Kapitalo grąža = pelnas/investuotas kapitalas

Pelnas iš akcijų = kapitalo prieaugis (akcijų pabrangimas arba atpigimas) + dividendai

Volstritas dažnai pamiršta ryšį tarp kapitalo grąžos ir pelno iš akcijų. Kompanijai gali gerai sektis, ji gali uždirbti didelį pelną, pasižymėti aukšta kapitalo grąža, tačiau akcijos kaina gali išlikti tokia pati ar netgi sumažėti. Lygiai taip pat akcijos kaina gali pabrangti tuo atveju, jeigu kompanija patyrė mažesnę nuostolį nei tikėtasi. Gali būti ir taip, kad kompanijos verslas tiesiog smunka žemyn, tačiau akcijos kaina auga, kadangi investuotojai tikisi verslo atsigavimo.

Kitaip tariant, trumpuoju laikotarpiu nėra jokio ryšio tarp to, kaip kompanijai sekasi verslas ir tarp akcijos kainos biržoje. Taip yra todėl, kad akcijos kaina biržoje priklauso ne nuo esamo kompanijos pelno, bet nuo investuotojų lūkesčių. Ilguoju laikotarpiu rinka sustato viską į savo vietas - kompanijų akcijos kaina biržoje anksčiau ar vėliau teisingai įvertina akcijos kainą. Kaip sakė viena garsiausių visų laikų investuotojų B. Graham'as - trumpuoju laikotarpiu birža yra balsavimo mašina parodanti, kurios akcijos yra populiarios ir kurios ne. Ilguoju laikotarpiu rinka kompanija įvertina teisingai. Kitaip tariant, norint, kad investavimas į verslą būtų sėkmingas, investuotojas turi tinkamai įvertinti, kaip kompanijai seksis ateityje ilguoju laikotarpiu, užuot vadovaudamasis rinkos nuotaikomis pirkęs akcijas trumpam.

Jeigu ilguoju laikotarpiu kompanijai sekasi gerai, tuomet ir jos akcijos kaina didės. Jeigu verslas po truputį risis žemyn, iš paskos seks ir akcijų kaina.

Pabaigai

Akcijų savininkas yra kompanijos bendrasavininkis, todėl akcijų pirkimas yra investavimas į verslą. Ilguoju laikotarpiu rinka teisingai įvertina akcijos kainą. Ilguoju laikotarpiu didelė kapitalo grąža pasižyminčių kompanijų akcijos brangsta. Solidžiu ir stabiliu pelnu nepasižyminčių kompanijų akcijos kaina karts nuo karto gali pabrangti, tačiau ilginiui akcijų kaina atrodys taip pat blankiai kaip ir kapitalo grąža. Kompanijos pelningumas - matuojamas kapitalo grąža - anksčiau ar vėliau pavirsta pelnu ar nuostoliu akcininkams.

6. pamoka: [Įmonės akcijos: kur ieškoti informacijos](#)

Nelik abejingas: įvertink straipsnį - pasidalink su draugais...

